RAPORT
cu privire la activitățile realizate de către comisiile municipale/raionale pentru protecția drepturilor omului pe parcursul anului 2020

Chișinău
2021

INTRODUCERE

Prezenta notă informativă a fost elaborată în scopul evaluării gradului de implementare de către autoritățile publice locale (APL) a politicilor în domeniul protecției drepturilor omului pe parcursul anului 2020. Conform prevederilor pct.21al Hotărârii Guvernului nr. 65/2019, ”autoritățile administrației publice locale creează comisii municipale și raionale pentru protecția drepturilor omului”, care au următoarele atribuții:

1) Implementarea documentelor de politici naționale de protecție a drepturilor omului;
2) Elaborarea planurilor și programelor locale privind aplicarea documentelor de politici naționale în domeniul protecției drepturilor omuluila nivel local;
3) Monitorizarea respectării drepturilor omului la nivel local;
4) Elaborarea rapoartelor semestriale privind respectarea drepturilor omului la nivel local și remiterea acestora Secretariatului permanent.

Documentul include acțiuniunile și realizările obținute de către Comisiile municipale/raionale pentru drepturile omului, informații actualizate privind componența comisiilor, din 35 unități administrative teritoriale (UAT) colectate și generalizate de către Direcția coordonare în domeniul drepturilor omului și dialog social a Cancelariei de Stat în baza Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022. Informațiile recepționate sunt segmentate pe capitole:

I. Activitatea comisiilor

II. Realizări pe domenii de intervenție

III. Provocări și necesități

IV.Concluzii si recomandări

I.Activitatea comisiilor raionale/municipale pentru protecția drepturilor omului

Pentru exercitarea atribuțiilor principale de monitorizare a respectării drepturilor omului la nivel local, Comisiile municipale și raionale se întrunesc în ședinte planificate trimestrial. Conform informației prezentate, pe parcursul perioadei de referință, comisiile s-au întrunit în ședințe de lucru, după cum urmează:

3 ședințe

Căușeni
Ocnița

2 ședințe

Basarabeasca
Nisporeni
Drochia
Criuleni
Soroca
Călărași

1 ședințe

Sîngerei
Rezina
Orhei

Avînd în vedere situația pandemică generată de virusul Covid-19, Comisiile teritoriale din Leova, Ialoveni, Șoldănești, Rîșcani, Briceni, Ungheni, Taraclia, Cimișlia, Bălți, Briceni, Chișinău au raportat imposibilitatea organizării ședințelor/nu au raportat informație referitor la ședințe.

Tematica ședințelor care au avut loc în cadrul Comisiilor s-a focusat pe:

- Provocările întâmpinate de agenții economici, asistenții medicali în condiție de pandemie;
- Înlesnirele acordate salarariaților și concediile suplimentare pe perioada pandemiei;
- Atragerea la muncă în folosul comunității a persoanelor cărora li se acordă ajutor social și de șomaj;
- Acțiunile realizate, succesele înregistrate în domeniul drepturilor omului;
- Implementarea politicii sociale de stat în domeniul protecției sociale;
- Asigurarea siguranței și protecției copiilor în mediul școlar;
- Asigurarea cadrului legal privind drepturile persoanelor cu dizabilități;
- Politicile de stat în domeniul protecției drepturilor copilului și a familiei și asigurarea funcționării cadrului legal în acest domeniu și monitorizarea aplicării lui;
- Asigurarea realizării drepturilor persoanelor vârstnice;
- Asigurarea realizării efective a incluziunii sociale, culturale, economice a persoanelor aparținând minorităților naționale;
- Colaborarea intersectorială în vederea reducerii mortalității la domiciliu a copiilor cu vârste de până la 5 ani;
- Măsurile întreprinse pentru prevenirea și combaterea traficului de ființe umane;
- Asigurarea transparenței, a accesului la informație și a libertății de exprimare;

II.Realizări pe domenii de intervenție

1. Dreptul la educație

Comisiile municipale/raionale pentru drepturile omului elaboreaza rapoarte semestriale privind respectarea drepturilor omului și le remite Secretariatului permanent. Astfel, conform informației recepționate pentru perioada de referință, acțiunile realizate cu privire la asigurarea dreptului la educație, comisiile au raportat:

Raion	*Rata abandonului școlar (copii)*	*Rata absolvenților încadrați în câmpul muncii în primele 6 luni*	*Rata înmatriculării în învățământul profesional tehnic*
Bălți	8	723	5443
Ungheni	6	42	224
Soroca	6	14	634
Sîngerei	10		

Printre realizările raportate se remarcă următoarele:

- În raionul Bălți au fost create servicii online, precum:
- *Cabinetul pshihologilor din mun. Bălți;*
- *Cabinetul logopezilor din mun. Bălți;*
- *Cabinetul de asistență pshihopedagogică;*
- *46 centre pentru asigurarea educației inclusive.*

- În raionul Ungheni activează:
- *5 Centre de resurse pentru educația incluzivă în instituții de învățământ general urban;*
- *36 centre de resurse pentru educația incluzivă în instituțiile de învățământ rural;*
- *6 centre de resurse pentru educația incluzivă în 203 instituție de educație timpurie urban.*

  Pe parcursul anului 2020, CRDO Ungheni a raportat 13 campanii de sensibilizare a opiniei publice cu privire la educația incluzivă în mediul urban și 92 campanii în mediul rural;

- În raionul Soroca activează_26 centre pentru asigurarea educației incluzive;

Toate 35 servicii raionale/municipale de asistență psihopedagogică din toate UAT realizează evaluarea dezvoltării copilului și stabilesc cerința educațională a acestora

- *35 SAP servicii raionale/municipale de asistență psihopedagogică din toate UAT;*
- *În instituțiile de învățământ general funcționează 932 centre de resurse pentru educația incluzivă (CREI);*
- *În instituțiile de învățământ general, inclusiv și în 35 servicii raionale/municipale de asistență psihopedagogică activează 51 psihopedagogi;*
- *În instituțiile de învățământ general studiază 11 310 copii cu cerințe educaționale speciale (CES).*

2. Drepturile copilului

În perioada de raportare, specialiștii cu competențe în domeniul drepturilor copiilor, părinții, copiii au beneficiat de activități de informare și instruiri în acest domeniu. Activitățile au fost organizate de către/sau în colaborare cu autoritățile publice centrale și locale, organizațiile necomerciale sau organizațiile internaționale. Detaliile privind beneficiarii, genericul, tipul instruirii sunt consemnate în tabelul de mai jos:

Tematica	Perioada	Beneficiari
CRDO Bălți		
69 activități de informare și sensibilizare în scopul prevenirii violenței asupra copiilor	Anual	Instituțiile de învățământ
Campania "Respect (Responsabilitate, Educație, Siguranță, Prevenție, Emoții, Comunicare, Toleranță)"	20-30 ianuarie	Instituțiile de învățământ
"Rolul pshihologului școlar în siguranța copiilor în mediul on-line"		Psihologii școlari
"Bune practici de intervenție și asistență psihologică pentru comunitatea educațională în mediul online"		psihologi
"Rețelele sociale și siguranța în mediul online"		Cadre didactice, elevi din cilcul gimanzial
„Practici de succes în asistența educațonală în mediul on-line"		Cadre didactice, logopezi, pshihologi, pshihopedagogi
CRDO Sîngerei		
„Singur acasă. Carte de buzunar pentru fete și băieți cu părinți plecați peste hotare"		Copii, părinți, cadre didactice
„Acțiuni corecte-împreună-pentru fiecare copil"		Copii, părinți, cadre didactice
„Fac ce vreau, dar știu ce fac" „Am grijă de corpul meu" „Mă înțeleg și mă accept așa cum sunt" „Mă afirm fără alcool, tutun și droguri" „Trăiesc fără violență" „Cum să educ copilul nonviolent" B„unăstarea copilului meu"		Copii, părinți, cadre didactice pshihologi
CRDO Soroca		
„Ziua europeană a protecției copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale"	18 noiembrie	Copii Părinți
Campanii de informare cu privire la riscurile în mediul online		Manageri școlari Părinți 7452 copii
CRDO Ungheni		
Programe de informare și conștientizare, consiliere a copiilro rămași în țară, a părinților migranți		Copii Părinți Persoane în grija cărora rămân copii
46 campanii de sensibilizare în scopul prevenirii violenței asupra copiilor		Copii Părinți

		Persoane în grija cărora rămân copii
Navigarea în siguranță în on-line		11742 copii și adolescenți
CMDO Chișinău		
6 campanii de informare în vederea prevenirii violenței asupra copiilor		Copii, părinți, persoane în grija cărora rămân copii
Ziua europeană a protecției copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale	18 noiembrie	Copii, părinți, persoane în grija cărora rămân copii
CRDO Ialoveni		
Instruire privind cauzele cu implicarea minorilor	Anual	Funcționari din cadrul autorităților publice
CRDO Basarabeasca		
Flashamob ”Spune nu violenței în familie”	15.05.2020	Copii, părinți, cadre didactice
Expoziție de desen ”familia mea”	15.05.2020	Copii, părinți, cadre didactice
Drepturile copilului	19.05.2020	Asistenți sociali

Majoritatea comisiilor au raportat despre cazurile de violență asupra copiilor, după cum urmează:

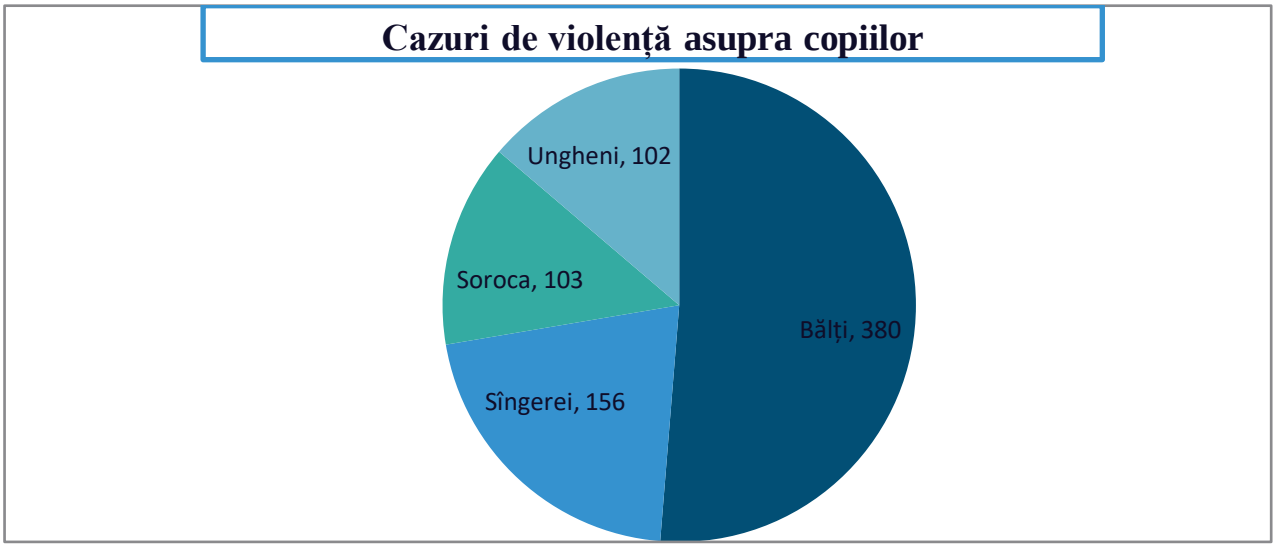

3. Dreptul la cel mai înalt standart de sănătate fizică și pshihică

În anul 2020 acțiunile de comunicare s-au axat preponderent în domeniu prevenirii riscului de răspândire a pandemiei condiționate de infecția COVID-19. La diferite etape de

intervenție și în corespundere cu evoluția procesului epidemic s-au implementat campanii de comunicare cu mesaje specifice pentru mai multe grupuri de populație inclusiv: ”Stai acasă”, ”Ai grijă”, ”Fii în siguranță”, ”Suport în reabilitarea fizică și psihologică după COVID-19”, etc. Materiale relevante au fost elaborate pentru diferite categorii de populație și intens mediatizate mediatizate prin sursele mass-media, rețele de socializare, pagini WEB instituționale, etc. Mesajele de comunicare periodic fiind ajustate la necesitățile populației în comunicare pentru a combate zvonurile și informațiile false, a preveni panica, frica și stigmatizarea, pentru a fi respectate regulile la locul de muncă, în instituțiile de educație, etc.

În scopul sporii gradului de conștientizare privind importanța sănătății sexuale și reproductive în rândul elevilor/tinerilor au fost realizate măsuri privind integrarea și dezvoltarea subiectelor ce țin de promovarea modului sănătos de viață. S-a raportat de către comisiile raionale organizarea prelegerilor în instituțiile de învățământ cu următoarele tematice:

- ✓ Un tânăr sănătos într-o țară prosperă;
- ✓ O călătorie discretă prin viața femeii;
- ✓ De vorbă cu medicul ginecolog;
- ✓ Formule moderne de sănătate;

Cu referire la aspectele geografice privind incidența cazurilor de malpraxis, conform indicatorilor de monitorizare stabiliți în PNADO, au fost înregistrate cauze penale, după cum urmează:

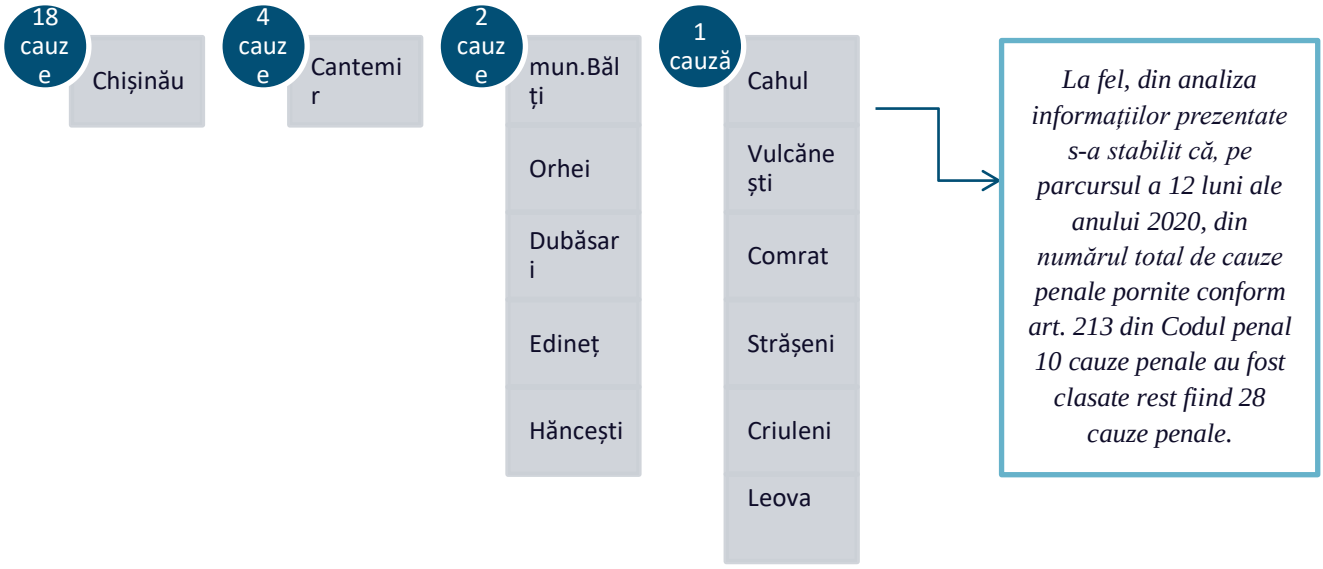

Realizarea politicii de stat în domeniul prevenirii și controlul bolilor netransmisibile a fost asigurată prin organizarea evenimentelor de promovare a sănătății în prevenirea cancerului, bolilor cardiovasculare, diabet, boli pulmonare. În acest sens, s-ar desfășurat activități cu ocazia săptămânii europene de prevenire a cancerului de col uterin, zilei mondiale a inimii, zilei mondiale a diabetului, zilei europene a prevenirii obezității, zilei mondiale fără tutun.

O altă realizare în acest sens, este faptul că 37 de școli din 5 raioane (Cahul, Orhei, Rezina,

Fălești și Ungheni) și-au sporit capacitatea de a preda cursul „Educație pentru Sănătate”.

În scopul prevenirii și controlului infecției HIV/SIDA și a infecțiilor cu transmitere sexuală (ITS) din sursele fondului măsurilor de profilaxie în anul 2020 s-au alocat 827,3 mii lei pentru finanțarea implementării a trei proiecte de reducere a riscurilor de îmbolnăvire cu HIV/SIDA și a ITS în rândul populației-cheie la nivel național de către trei asociații obștești. Astfel, în cadrul proiectelor derulate în raioanele *Fălești, Ungheni, Comrat, Ceadîr-Lunga, Vulcănești, Cahul, Leova, Taraclia, Cantemir, Chișinău, Ialoveni, Anenii-Noi, Strășeni, Orhei* au fost:

- *implicați circa 2075 beneficiari (consumatori de droguri injectabile, lucrătoarele sexului comercial, bărbații care practică sex cu bărbați);*
- *desfășurate 1082 consultații în baza pachetului de bază, conform prevederilor Standardelor de calitate pentru programele de prevenire HIV în grupurile cu risc sporit de infectare, cât și 10 278 consultații în baza pachetului suplimentar, conform prevederilor Standardului de organizare şi funcţionare a serviciilor de prevenire HIV în mediul populaţiei cheie, inclusiv şi a tinerilor din aceste grupuri;*
- *repartizate 1 139 105 consumabile, dintre care: 486 753 de seringi, 117 346 prezervative, 532 379 şervețele cu alcool, 679 bandaje sterile, 336 absorbante igienice, 405 teste pentru determinarea sarcinii, 852 şervețele umede intime, 355 dezinfectanți, precum și medicamente în baza prescripțiilor medicale.*

4. Drepturile persoanelor tinere

În vederea implementării politicii statului cu privire la drepturile persoanelor tinere, au fost inființate consilii locale ale tinerilor, structură de reprezentare, consultare şi de împuternicire a tinerilor pentru asigurarea participării lor la dezvoltarea comunitară, în special în procesul decizional şi este recunoscut prin decizia Autorităţii Publice Locale.
În anul 2020, la nivel național au fost funcționale 134 Consilii locale/comunitare ale tinerilor constituite la nivel local și 23 Consilii Raionale/Municipale ale Tinerilor.
Urmare a desfășurării Școlilor de Vară, în cadrul cărora, au fost desfășurate activități de pregătire și abilitare a tinerilor pentru implicarea în procesul decizional, numărul structurilor reprezentative ale tinerilor a crescut. Astfel au fost create:

- 18 consilii locale (comunitare) ale tinerilor în raioanele Rezina(2), Orhei(2), Drochia(2), Ialoveni (7), Fălești (1), Soroca(1), Chișinău (3);
- Grupuri de inițiativă în mun. Bălți, raioanele Edineț, Criuleni în scopul creării structurilor reprezentative ale tinerilor la nivel local;
- 16 rețele raionale/municipale ale consiliilor de tineret consolidate.

5. Drepturile persoanelor vârstnice

La începutul anului 2020 ***coeficientul de îmbătrânire a populaţiei a constituit 21,8%,*** ceea ce corespunde unui nivel înalt de îmbătrânire demografică. Astfel, politicile statului privind problemele persoanelor vârstnice au scopul de a îmbunătăți indicele de calitate a vieții pentru persoanele vârstnice.

Servicii sociale pentru persoane vîrstnice:

- În raionul Soroca:

- Serviciul îngrijiri sociale la domiciliu;
- Serviciul protetico-ortopedic;
- Centrul de îngrijire și asistență azilul ”ACASă”
- Serviciul de evidență și distribuire a biletelor de reabilitare/recuperare;
- Suport monetar;

- În mun. Bălți:

- Servicii de îngrijire la domiciliu
- Centrul medico-social de zi ”Rebeca”
- Centrul comunitar pentru persoane în etate ”Respirația a doua”;

- În raionul Sîngerei:

- Servicii de îngrijire la domiciliu
- Servicii de plasament
- Serviciul de evidență și distribuire a biletelor de reabilitare/recuperare;

- În raionul Rîșcani:

- Servicii de îngrijire la domiciliu
- Serviciul de evidență și distribuire a biletelor de reabilitare/recuperare;
- Centrul multifuncțional ”Renaștere”
- Centrul pentru persoane adulte și vârstnice ”Alinare”
- Azilul pentru persoane vârstnice ”A.Colibaba”
- Centrul pentru persoane adulte și vârstnice ”Alinare”

- În raionul Rezina:

- Azilul pentru persoane în etate și cu dizabilități;
- Centrul experimental protezare, ortopedie și reabilitare;
- Servicii de reabilitare și tratament balneosanatorial;
- Serviciul îngrijire socială la domiciliu;

- În raionul Ungheni:

- Centrul de plasament pentru persoanele vârstnice și adulte ”Sfântul Vasile cel Mare”
- Centrul de reabilitare și Integrare Socială a Bătrânilor Ungheni;
- Serviciul de îngrijiri sociale la domiciliu;

În raionul Hîncești:

- Serviciul social asistență socială comunitară;
- Serviciul social îngrijire socială la domiciliu;
- Serviciul social ”Locuință protejată” ;
- Serviciul social ”Echipa mobilă” în cadru Centrului de îngrijire la domiciliu;
- Serviciul social ”Asistență personală” – 73 de asistență personali îngrijesc de 76 beneficiari.
- Centrul multifuncțional ”Lăpușna” oferă servicii primare și specializate în vederea reintegrării sociale a beneficiarilor în situație de dificultate.

Conform informației recepționate, numărul de beneficiari ai serviciilor sociale sunt:

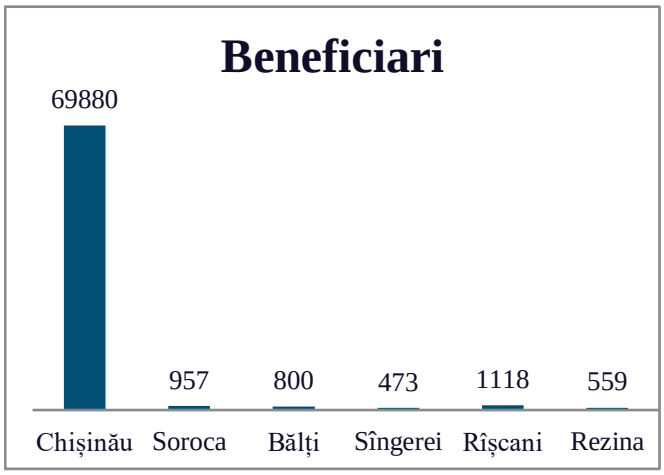

În raionul Sîngerei, au beneficiat cel puțin odată de ajutor social 21254 persoane vârstnice, ajutor pentru perioada rece a anului 33097 beneficiari.

O realizare cu referire la dreptul persoanelor vârstnice este dezvoltarea a 5 Centre de educație a adulților în cadrul proiectului „Societatea civilă contribuire la dezvoltarea economică și socială a țării.” în următoarele regiuni: s. Rogojeni, r-nul Șoldănești; s. Pripiceni, r-nul Rezina; s. Oxentea, r-nul Dubăsari; s. Sărata Nouă, r-nul Leova;-or. Leova.

6. Drepturile persoanelor cu dizabilități

În scopul realizării politicii de stat privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități sunt create următoarele servicii sociale, raportate de către comisiile raionale/municipale pentru drepturile omului:

Sîngerei

- Serviciului Echipă Mobilă;
- Serviciul social ”Asistență Personală”;
- Azilul ,, Sf. Gheorghe’’;

- Centrul ,, Agape''.

Basarabeasca

- 2 Centre comunitare multifuncționale;
- Centru de plasament pentru persoanele cu dizabilități și în etate din s. Sadaclia;
- Asistența personală;
- Îngrijire socială la domiciliu;
- Plasament familial pentru adulți.

Hîncești

- Serviciul social asistență socială comunitară;
- Serviciul social îngrijire socială la domiciliu;
- Serviciul social ”Locuință protejată” (co. Lăpușna, 2 beneficiari)
- Serviciul social ”Echipa mobilă” în cadru Centrului de îngrijire la domiciliu (76 beneficiari)
- Serviciul social ”Asistență personală” – 73 de asistență personali îngrijesc de 76 beneficiari.
- Centrul multifuncțional ”Lăpușna” oferă servicii primare și specializate în vederea reintegrării sociale a beneficiarilor în situație de dificultate.

Soroca

- serviciul Îngrijiri sociale la domiciliu(35 persoane cu dizabilități);
- serviciul social „Asistență Personală” (314 persoane);
- serviciul social de suport monetar: (55 familii în sumă de 121,5 mii lei);
- serviciul de evidență și distribuire a biletelor de reabilitare/recuperare: (19 persoane cu dizabilități);
- serviciul protetico-ortopedic: (174 persoane cu dizabilități);
- serviciul social ”Locuință protejată” (6 locuințe protejate cu 32 beneficiari);
- serviciul social ”Casă Comunitară” (5 beneficiari);
- serviciul social I.P.Centrul de Îngrijire și Asistență pentru Persoane Vîrstnice Azilul „ACASĂ” (21 persoane cu dizabilități);
- IP Centrul Comunitar Multifuncțional ,, Împreună” (4 persoane cu dizabilități);
- centrul social pentru persoanele în situație de risc și fără adăpost ,,Revenire,, prestează servicii în perioada rece a anului (6 luni) (5 locuri pentru persoane cu dizabilități).

Rîșcani

- Serviciul Asistenţă Parentală Profesionistă (3 copii cu dizabilități);
- Serviciul Casă de Copii Tip Familial (2 copii cu dizabilități);

- Serviciul Tutelă/Curatelă (2 copii din 2017 pînă în prezent);
- Serviciul plasament temporar pentru persoane cu dizabilităţi în cadrul Centrului multifuncţional „Renaştere” (30 persoane cu dizabilități);
- Azilul pentru persoane vîrstnice „A.Colibaba” (11 persoane cu dizabilități);
- Centrul de plasament pentru persoane adulte şi vîrstnice „Alinare” (7 persoane cu dizabilități);
- Centrul de zi pentru copii cu dizabilităţi „Phonex” (24 copii cu dizabilităţi anual).

- Ungheni
- Echipa mobilă;
- Asistența parentală profesionistă;
- 25 de persoane au beneficiat de bilete de reabilitare.
- În comuna Mănoilești, la reabilitarea gimnaziului a fost adaptat și la necesitățile copiilor cu dizabilități, săli și toalete speciale, escalator pentru circulația pe nivele, pandusuri la intrări.

Impactul implementării politicii de stat privind incluziunea persoanelor cu dizabilități se poate observa din numărul de beneficiari ai serviciilor sociale:

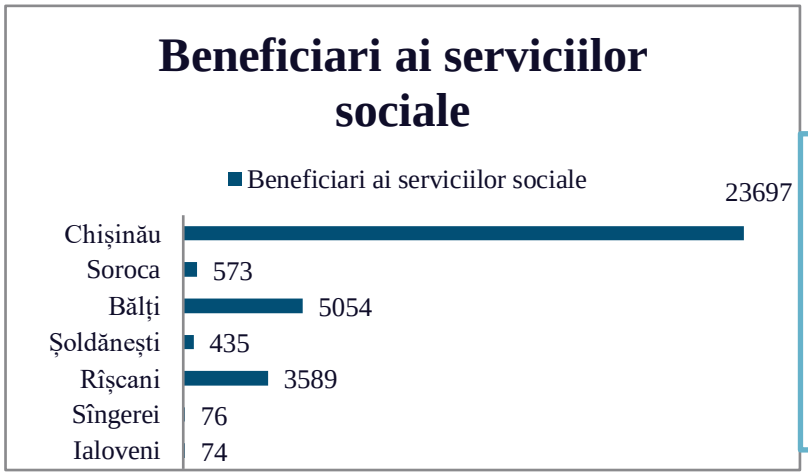

Menționăm faptul că, diferite comisii au raportat diferit numărul de beneficiari, unele comisii nu au inclus ajutoarele financiare oferite persoanelor cu dizabilități.

Cu ocazia zilei internaționale a persoanelor cu dizabilități, s-au organizat mese rotunde, traininguri cu tematica „Incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”. Totodată, au avut loc acțiuni culturale cu participarea persoanelor cu dizabilități.

Sensibilizarea și informarea populației are loc prin plasarea panourilor informative în locuri publice, instruiri cu asistenții sociali etc.

III. Provocări și necesități

Comisiile teritoriale au raportat următoarele provocări cu care se confruntă și necesitățile în activitatea zilnică:

- Restricțiile impuse de pandemie;
- Deficiențe în sistemul de protecție a drepturilor persoanelor cu dizabilități și a tinerilor;
- Creșterea bruscă a numărului de persoane în situații de dificultate care necesită suport financiar;
- Lipsa cadrului legal care ar permite susținerea familiilor cu copii, care nu fac parte din grupele de risc, dar care pe perioada pandemică au întâlnit dificultăți financiare;
- Sistarea alocării de resurse fiannciare către Serviciul social de suport monetar, fapt care a redus posibilitățile de susținere a unor categorii de cetățeni;
- Resurse financiare insuficiente pentru achiziționarea echipamentului de protecție pentru angajații DASPF, fapt care se răsfrânge negativ asupra stării de sănătate a asistenților și lucrătorilor sociali;
- Lipsa condițiilor necesare pentru accesul persoanelor cu dizabilități , cât și a mămicilor cu cărucioare în cadrul instituțiilor publice sau de menire socială;
- Remunerarea asistenților personali în zilele de odihnă cât și faptul că sunt lezați de dreptul la odihnă (în perioada concediului asistentul personal este obligat să-I asigure beneficiarului un înlocuitor al asistentului personal sau un alt tip de serviciu corespunzător);
- În situație pandemică s-au întâmpinat dificultăți în identificarea cazurilor de violență cu implicarea copiilor. Intervenția primară fiind una tardivă din imposibilitatea de a observa de la distanță ce modificări de comportament manifestă discipolii și cum ar trebui să intervină specialiștii.
- Imposibilitatea financiară de a asigura copii cu tehnica modernă necesară pentru a participa la lecțiile online;

IV. Concluzii și recomandări

- Situația pandemică a generat mai multe bariere și impedimente pentru promovarea și respectarea drepturilor omului la nivel local, însă Comsiiile teritoriale și-au adaptat activitatea și au utilizat instrumentele on-line, marea majoritate din CT care au prezentat informația s-au întrunit în ședințe pentru a soluționa problemele cauzate de pandemie.
- În mare parte activitățile la nivel teritorial s-au axat pe acțiuni de promovare, campanii de sensibilizare cât și pe consolidarea capacităților specialiștilor, cu toate că persistă provocări în ceea ce ține de lipsa resurselor financiare în acest sens.
- Modul de raportare este dificient, ce a cauzat o dificultate de identificare a indicatorilor de rezultat cât și impactul scontat.
- Se recomandă stabilirea unor idicatori generali de monitorizare precum și raportare a respectării drepturilor omului la nivel local;

- Se recomandă organizarea unor cursuri de instruire privind implementarea Planului Național de acțiuni în domeniul drepturilor omului (PNADO) 2018-2020 și raportarea corectă pe PNADO, precum și dezvoltarea de planuri și programe locale privind aplicarea doumentelor de politici naționale în domeniul protecției drepturilor omului;
- Se recomandă intensificarea mediatizării subiectului ce ține de respectarea drepturilor omului la nivel local;
- Se recomandă constituirea comisiilor raionale pentru drepturile omului în raioanele Anenii Noi, Cahul, Dubăsari, Edineț, Fălești, Florești, Telenești (la momentul actual sunt constituite 28 comisii raionale/municipale pentru drepturile omului și desemnați coordonatori locali);